

وضع قضا و محاکم در افغانستان
نوشته شده توسط تورنجنرال محمد آصف الم عضو گروه دبیران صفحه
بخش پنجم

تشکیل محاکم عسکری و اختصاص آن نسبت به جرائم:
۱.

قبل از انفاذ و حتی بعد از قانون اساسی نافذ سال ۱۳۴۳ هجری بر طبق فصل چهارم اصولنامه محاکمات عسکری، محاکم عسکری نظر به اختصاص آنها نسبت به جرائم چار قسم تسجیل گردیده بود:

۱- محکمه دائمی عسکری (دیوان حرب دائمی)

۲- محکمه مؤقتی عسکری (دیوان حرب مؤقتی)

۳- محکمه حکومت عسکری (دیوان حرب حکومت عسکری)

۴- محکمه تمیزی عسکری (ریاست محاکمات)

- محکمه دائمی عسکری به اساس مواد تسجیل شده درین اصولنامه در فرقه ها و قول اردوها تشکیل میگردد که محاکمه افراد (سرباز) و منصبداران عسکری از وکیل ضابط الی تولى مشر و همدیفان آنان درین محکمه تدویر میافت.

- محکمه مؤقتی عسکری تنها در وزارت حربیه (وزارت دفاع) و قول اردوها مادامیکه محاکمه یکی از منصبداران بالاتر از درجه تولى مشر (تورن) لازم میگردد، مؤقتاً تشکیل و الی دوام محاکمه منظور دوام میگردد.

- محکمه حکومت عسکری؛ در محلی که اعلان حکومت عسکری ایجاب گردد متعاقب تشکیل حکومت عسکری، تأسیس

میگردد و الی زمان دوام حکومت عسکری (حالت اضطرار) طول میکشید و در آن محاکمه کافه عساکر و اشخاص

غیر عسکری که به جرائم اخلاص امنیت و آسایش عامه و تمام جنایات شامل فصل چهارم اصولنامه عسکری را مرتکب می شدند، تدویر میافت.

- محکمه تمیزی عسکری در تشکیل وزارت حربیه به وصف دائم ایجاد و در آن کافه مضبطه های محاکم عسکری بر حسب مورد و صلاحیت تدقیق، تمیز، رد و یا تصدیق می گردید.

بر طبق مواد این اصولنامه در هر محکمه دائمی فرقه ها یکنفر مدعی العموم عسکری که رتبه آن از تولى مشر (تورن) و در هر محکمه قول اردو ها یکنفر مدعی العموم عسکری که رتبه او از کندکشر (جگرن) پایین نباشد از صنوف مختلفه اردو

مقرر می گردید.

در یکی از مواد این اصول نامه که (ایزاد به ماده ۶۲۲) نام گرفته است، انتخاب و تقرر رؤسا و سایر اعضای محاکم عسکری طور آتی تسجیل گردیده است:

الف. رئیس و اعضای دیوان حرب حکومت عسکری: رئیس این دیوان حرب از طرف قوماندان عمومی حکومت عسکری منظور و اعضاء آن به انتخاب رئیس دیوان حرب مذکور و منظوری قوماندان عمومی حکومت عسکری مقرر میگرددند. در عضویت این دیوان حرب صاحب منصبان پائینتر از تولى مشر شامل شده نمی توانند.

ب. رئیس و اعضای دیوان حرب های دائمی عسکری: رئیس این محاکم از طرف قوماندانان قول اردوها و قوماندانان فرقه های مستقل انتخاب و به منظوری وزیر حربیه می رسد؛ ولی اعضاء آن در قول اردوها و فرقه های مستقل به منظوری قوماندانان

مربوطه و در فرقه های غیر مستقل به انتخاب قوماندانان فرقه و منظوری قوماندانان قول اردوها مقرر میشوند.

ج. رئیس و اعضای دیوان حرب مؤقتی: هرگاه در وزارت حربیه ایجاد این محکمه ایجاب گردد، رئیس و اعضاء آن به امر وزیر حربیه و هرگاه ایجاد محکمه منظوره در قوماندانی قول اردوها ایجاب شود رئیس و اعضاء آن از طرف قوماندانان قول اردو ها

انتخاب و به منظوری وزیر حربیه مقرر میشوند.

د. رئیس و معاون محاکمات و مدیران شعبات و اعضاء آن: رئیس و معاون محاکمات به امر وزیر حربیه، مدیران شعبات و اعضاء آن به انتخاب رئیس محاکمات و منظوری وزیر حربیه مقرر میگرددند.

طوریکه در فوق دیده شد که به اساس مواد مندرج در اصولنامه محاکمات عسکری که در ۱۳۳ میزان ۱۳۲۶ به عوض»

اصولنامه محاکمات جزائیه مامورین طبع ۲۸ حوت ۱۳۰۲ «در حق صاحب منصبان و مامورین عسکری مرعی الاجرا گردید، قوای قضائیه عسکری کاملاً تحت امر و تسلط حکومت قرار داشته به حیث یکی از شعبات مادن وزارت دفاع و قوماندانی

های مربوطه آن اجرای وظیفه مینمود و مانند محاکم ملکی کدرهای این محاکم نیز از جانب مقامات حکومتی به وظیفه قضا

مقرر میشد و ترفیع، تقاعد و سایر امور ذاتی آنها نیز به مقامات ذیصلاحی که صلاحیت تقرر آنها را به دوش داشتند تعلق

میگرفت. قضاوت در مورد قضایای وارد شده به محاکم عسکری به امر آمرین محاکم و مبتنی به خواست آنها به انجام میرسید نه با قضاوت آزاد.

طوری‌که در صفحات قبلی توضیح گردیده است تقریباً قضا در افغانستان، اعم از ملکی و نظامی مستقل نبوده بلکه در چوکات حکومت و جزئی از حکومت به اجرای وظیفه قضائی می پرداختند. اما بعد از تنفیذ قانون اساسی ۱۳۴۳ در افغانستان تفکیک قوای ثلاثه صورت گرفته و قضا به استناد مواد قانون اساسی مذکور به استقلال کامل رسید. بستره محکمه در رأس قضا قرار گرفت و صلاحیت و تشکیل محاکم از لحاظ کمی و کیفی به دگرگونی ماهوی به نفع آزادی و مصئونیت فردی و جمعی مواجه گردید.

ادامه دارد